

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.101/2020/11.

A felperes:

.....

A felperes meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Király Olivér ügyvéd

Az alperes:

.....

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

(jogtanácsos neve) jogtanácsos

A per tárgya:

Büntetés-végrehajtás során okozott kár

Az elsőfokú bíróság neve és megfellebbezett határozatának száma:

Kecskeméti Törvényszék 4.P.20.774/2018/57.

A fellebbező fél és a fellebbezés sorszáma:

Felperes, 4.P.20.774/2018/58.

Í T É L E T

Az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és kötelezi az alperest, 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 800.000,- (Nyolcszázezer) Ft-ot.

Kötelezi a felperest, 15 nap alatt fizessen meg az alperesnek 572.000,- (Ötszázhetvenkettőezer) Ft másodfokú eljárási költséget továbbá az államnak adóhatóság külön felhívásra - az abban írt módon és időben - 1.936.000,- (Egymillió-kilencszázharminchatezer) Ft feljegyzett fellebbezési illetéket. A fennmaradó 64.000,- (Hatvannégyezer) Ft fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

A tényállás

- [1] A felperes az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben volt fogvatartott különböző zárkákban 2009. június 21. és 2011. május 20. napja között, összesen 700 nap időtartamban. Ezen időszakon belül 27 nap kivételével az alperes a zárkákban a jogszabályban rögzített minimális mozgásteret nem tudta biztosítani. A zárkákban a WC-k fallal leválasztottak voltak, az ivóvíz minőségét független laborban rendszeresen vizsgálták. Az alperes külső vállalkozóval kötött szerződés útján rendszeresen gondoskodott a zárkák fertőtlenítéséről, illetve a rovarirtásról.
- [2] A felperes már az alperesi büntetés-végrehajtási intézetbe történő bevonulása előtt is allergiás megbetegedésben szenvedett, melyet befogadásakor jelzett és kérte Diplophos injekció beadását. Figyelemmel arra, hogy az injekció beadása csak szakorvosi utasításra történhet, ekkor egy ampulla kalcium injekciót kapott. Befogadásakor orvosi dokumentációt allergiás megbetegedésére nem mutatott be. Mivel továbbra is a korábban használt injekció beadását kérte allergiás megbetegedésére, 2009. augusztus 24-én a (.....)-i Büntetés-végrehajtási Kórháza utalták, ahol augusztus 26-án pulmonológiai és korrekt allergológiai vizsgálása megtörtént, a szükséges orvosi kezelésben, ellátásban részesült.
- [3] A felperes bevonulásakor magas vérnyomás megbetegedést, illetve mértéket nem rögzítettek, a későbbiekben egy alkalommal mértek kiugró vérnyomást, melyre fejfájásos panaszra adott okot. A felperes a gyógyszeres kezelésre jól reagált, vérnyomása stabilizálódott.
- [4] A felperes fogvatartása alatt lelki problémái miatt összesen három alkalommal vett részt pszichológusi beszélgetésen, az általa érzett végtagfájdalmak természetes okú kopásos megbetegedések következménye.

A kereset és ellenkérelem

- [5] A felperes keresetében 25.000.000,- Ft nemvagyoni kártérítés megfizetésére kérte kötelezni az alperest, mert fogvatartása alatt sérült az emberi méltósághoz és egészséghez fűződő személyiségi joga. Állította, hogy az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben olyan zárkákban volt fogvatartva, melyekben nem biztosították az egy főre járó minimális alapterületet, nem dohányzóként el kellett viselnie a szállítások alkalmával a dohányfüstöt, allergiás, magas vérnyomás betegsége és végtagfájdalma miatt nem kapott megfelelő orvosi ellátást. Sérelmezte azt is, hogy az alperes nem biztosította a tisztálkodás lehetőségét, a fűtés nem volt megfelelő, a víz ihatatlan volt, a telefonálás lehetősége korlátozott volt és rendkívül drága, továbbá a WC a zárkában nem volt elkülönítve és nem volt ellátva megfelelő szellőzéssel. Kifogásolta, hogy a zárkákban rengeteg rovar, poloska volt, és fogvatartását követően mindezek következtében egészségügyi állapota megromlott.
- [6] Az alperes ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadása szerint 3 időtartam kivételével valóban nem tudta biztosítani a felperes számára a zárkában az egy főre jutó 3 m²-t, ezt azonban a jogszabály csupán lehetőségként írja elő a büntetés-végrehajtási intézetnek. Ekörben hivatkozott befogadási kötelezettségére, melyre figyelemmel az intézetbe szállított fogvatartottak befogadását nem tagadhatja meg. Állította, rácsáló- és rovarirtási kötelezettségének eleget tett, az ivóvíz minőségét független laboratóriumok rendszeresen ellenőrizték, a felperest megfelelő egészségügyi ellátásban részesítette. Vitatta a kereset összecszerűségét is.

Az elsőfokú ítélet és indokai

- [7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Határozatának indokolásában a Ptk. 339. § (1) és 349. § (1) bekezdése szerinti törvényi tényállási elemek bizonyítottságát vizsgálta. Rámutatott, a lefolytatott bizonyítási eljárásban meghallgatott tanúk vallomásai nem voltak egybehangzóak a WC leválasztására és szellőztetésére. A felperes által indítványozott tanúk közül tanú 1 és tanú 7, továbbá az alperes által megjelölt tanúk a zárka vázrajzát bemutatva okirattal igazolták, hogy a perbeli időszakban a WC helyiség felfalazott volt, míg a víz minőségére a tanúk ellentétes

vallomásokat tettek. Az alperes okirati bizonyítékot csatolt arra, hogy folyamatosan eleget tett a rovar- és rágcsálóirtási kötelezettségének. Az igazságügyi orvosszakértői vélemény igazolta, hogy a felperes allergiás megbetegedése kapcsán a fogvatartás időszaka alatt a szakma szabályainak megfelelően kivizsgálásra került, megfelelő orvosi ellátásban részesült. A magas vérnyomás betegség, illetve az állított lábfájás kapcsán a szakértői véleményre utalva megállapította, hogy azok nem hozhatók okozati összefüggésbe a fogvatartással. Nem találta bizonyítottnak a felperes pszichés megbetegedését, melynek bizonyítására a szabadulását követő 7 évvel később készült ambuláns lapot csatolt a felperes. Az elhelyezési körülményeket illetően kiemelte, hogy azt jogszabály csupán lehetőségként írta elő az alperesnek, ezért jogsértés nem állapítható meg.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

- [8] Az ítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen annak megváltoztatását és az alperes kereset szerinti marasztalását, másodlagosan az ítélet hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára való utasítását kérte. Érvelése szerint tévesen jutott arra a következtetésre az elsőfokú bíróság, hogy nem szenvedett hátrányt semmilyen alperesnek felróható magatartásból, okszerűtlenül mérlegelte a tanúvallomásokat és ennek eredményeként téves tényállást állapított meg. Az, hogy az alperes becsatolt a rovarirtásról, valamint az ivóvíz tisztításáról szerződéseket és jegyzőkönyveket, nem zárja ki a tanúk által előadottakat, hogy a büntetés-végrehajtási intézetet ellepték a rovarok és az ivóvíz ihatatlan volt. A meghallgatott tanúk alátámasztották előadását, tanú 3 tanú pedig tanúsította pszichés betegségét. A csatolt orvosi iratokkal igazolta, hogy a fogvatartást követően pánik szindrómában, alvászavarban és generalizált szorongásban szenved, melyeket szintén a fogvatartás nem megfelelő körülményei váltottak ki nála. Nem fogadható el az alperes védekezése, hogy azért nem részesítette Diplophos injekciós kezelésben, mert azt külön ki kellett vizsgálni, ezért késlekedtek a megfelelő orvosi ellátással. Az alperes elismerte, hogy nem biztosította a jogszabály által előírt minimális mozgásteret a számára, ez önmagában megalapozza kártérítési igényét. Az igazságügyi szakértő által a magas vérnyomás betegsége vonatkozó megállapítás is állítását támasztotta alá, hogy a nem megfelelő körülmények miatt elszenvedett sérelmei következtében alakult ki magas vérnyomás betegsége. Sérelmezte, hogy a szakvéleményre tett észrevételeivel az elsőfokú bíróság nem foglalkozott, a szakértői vélemény kiegészítésére tett indítványát elutasította. Személyiségi jogai sérültek akkor is, amikor kamerával megfigyelt területen a fogvatartottakat egymás előtt levetkőztették és kutatásokat végeztek rajtuk.
- [9] Az alperes fellebbezési ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira tekintettel.

Az ítélet döntésének indokai

- [10] A fellebbezés kisebb részben alapos.
- [11] Az ítélet azzal egészíti ki az elsőfokú ítéleti tényállást, hogy az alperes másodfokú eljárásban pontosított nyilatkozata alapján összesen 27 nap időtartamban biztosította a felperesnek a zárkában a minimális mozgásteret. A fellebbezés tárgya az elsőfokú eljárásban előterjesztett kereseti kérelemmel kapcsolatos elsőfokú döntés vagy annak a jogorvoslati kérelemben meghatározott része. A Pp. 235. § (1) bekezdése főszabályként kizárja, hogy új tény vagy bizonyíték a fellebbezésben előadásra kerülhessen. Miután a felperes a fellebbezésben olyan újabb tényre hivatkozott a személyiségi jogsértést illetően - a fogvatartottak egymás előtti levetkőztetése és kutatása -, amelyre az elsőfokú eljárásban nem, ezért az ítélet a fellebbezési hivatkozást nem vizsgálhatta. Rámutat az ítélet arra is, hogy a másodfokú eljárásban a bíróság a jogorvoslati kérelemben meghatározott okból és kifejtett indokok alapján vizsgálja felül a döntést. A fellebbezésben a felperes az elsőfokú bíróságnak a nem megfelelő elhelyezéssel kapcsolatos, a túlszűfoaltsággal, a WC felfalazottságával és szellőzéssel a rágcsáló- és rovarirtással, a szállítások alkalmával történő

dohányzást, valamint a felperesnek nyújtott orvosi ellátással kapcsolatos döntését sérelmezte és indokolta, ezért az ítélőtábla is e körben vizsgálta felül az elsőfokú ítéletet.

[12] A felperes keresetében állított jogsértések időpontjából (2009. 06.21-2011.05.20.) következően a Ptké. 8. § (2) bekezdése alapján a jogvita elbírálására a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (továbbiakban: 1959-es Ptk.) rendelkezései alkalmazandók. Az elsőfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy az alperesi büntetés-végrehajtási szerv a felperes befogadása és fogvatartása során hatóságként, közhatalmi jogkörét gyakorolva járt el, ezért ha ezzel összefüggésben felperesnek kárt okozott, az közhatalmi jellegűnek, közigazgatási jogkörben okozott kárnak minősül (PK 42, BH2001. 319. számú döntés). Ebben az esetben vizsgálni kell, hogy a kártérítési felelősség megállapításához szükséges feltételek, így az 1959-es Ptk. 339. § (1) bekezdésében szabályozott általános és a 349. § (1) bekezdése szerinti speciális feltételek megvalósultak-e (eBDT2016. 3530.). Ebből következően a kártérítés általános, konjunktív feltételeinek fennálltát - köztük a kár bekövetkeztét, az alperes jogellenes magatartását és az azok közötti okozati összefüggést - a Polgári Perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (továbbiakban: 1952-es Pp.) 164. § (1) bekezdése alapján a felperesnek, mint károsultnak kellett bizonyítania.

[13] A felperes követelésének jogalapjaként személyiségi jogainak, azon belül is az emberi méltósághoz és az egészséghöz fűződő jogainak megsértésére hivatkozott. Az 1959-es Ptk. 75. § (1) bekezdése alapján a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, e jogok a törvény védelme alatt állnak. A Ptk. 76. §-a szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen - egyebek mellett - a testi épség, egészség és az emberi méltóság megsértése. Főszabály szerint a személyiségi jog körébe tartozó bármely jog sérelmét eredményező magatartás jogellenes, a jogellenességet tehát az önmagában a személyhez fűződő jogok megsértése teremti meg. Vannak azonban jogellenességet kizáró körülmények, melyek közül az egyik a jogszabály felhatalmazása a sérelmes magatartás tanúsítására. A személyiségi jogaiban sértett fél a Ptk. 84. § (1) bekezdés a)- d) pontjaiban rögzített felróhatóságtól független, és a 84. § (1) bekezdés e) pontja szerinti, az adott polgári jogi felelősségi normához igazodó többségében felróhatósági alapú kártérítési szankció alkalmazását igényelheti.

[14] A perbeli esetben azt az alperes sem vitatta, hogy a felperes fogvatartásának 700 napos időtartama alatt túlnyomórészt - 27 nap kivételével - nem biztosította részére a minimális nagyságú mozgásteret. Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése szerint senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. A 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet a jogsértés időpontjában hatályos 137. § (1) bekezdése szerint a zárkákban (a lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítélthez lehetőleg 6 m³ légtér és lehetőség szerint férfi elítéltek esetén 3 m² mozgástér jusson. E rendelkezés nem tekinthető egyértelmű felhatalmazásának a személyhez fűződő jog megsértésére, tehát ha az elhelyezés az itt írt feltételeknek nem felelt meg, az nem a jogellenesség, legfeljebb a felróhatóság körében értékelhető. Ezt támasztja alá a Kúria több döntése, melyek szerint személyhez fűződő jogot sért, ha jogszabályban meghatározott fogvatartási körülményeket az előírt minimális mozgástér biztosításával nem teszik lehetővé a fogvatartott számára (Kúria Pfv.IV.21.778/2010/3., Pfv.IV.22.372/2011/9.). Lényeges, hogy utóbb az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 13.) AB határozatában megállapította a fenti jogszabályi rendelkezés nemzetközi szerződésbe és Alaptörvénybe ütközését, ezért azt 2015. március 31-i hatállyal megsemmisítette. Kétségtelen, az adott időszakban irányadó IM rendelet szövegezéséből nem lehet levezetni, hogy az előírt mozgásteret minden körülmények között kötelező biztosítani, a Ptk. és az Alaptörvény rendelkezéseiből azonban levezethető, hogy a büntetés-végrehajtási intézetekben a zárkákban az 1 főre jutó előírt mozgástér biztosításának elmaradása embertelen, megalázó bánásmódot jelent, amire a szabadság jogszerű elvonása sem hatalmazza fel a büntetés végrehajtó szervet. Az emberi méltóság védelme szükségképpen prioritást élvez különös tekintettel arra, hogy a túlzásfokúságért végső soron felelős állammal szemben közvetlenül a jogában sértett fél nem léphet fel. Mivel a

felperesnek az elhelyezés szűkössége köztudomású tényként kezelhető immateriális hátrányt okozott, az alperesi büntetés-végrehajtási intézet a kártérítési felelősség alól akkor mentesülhet, ha bizonyítja, hogy eljárása nem volt felróható. Ez alól pusztán a létszámkorlát nélküli befogadási kötelezettségre való hivatkozása - a Kúria már egységes gyakorlata szerint - nem mentesíti akkor sem, ha a felperes fogvatartásának időszakában hatályos IM rendelet szűk körben lehetővé tette a befogadás megtagadását (hasonlóan: Kúria Pfv.IV.21.654/2015/11., Kúria Pfv.IV.21.344/2015/6.).

- [15] A fentiekre tekintettel az ítéletábra az elhelyezési körülmények tekintetében 673 nap időtartamra alaposnak találta a felperes keresetét.
- [16] A felperes által megjelölt - a fellebbezésben hivatkozott és indokolt - egyéb jogsértő magatartásokat illetően az ítéletábra egyetért az elsőfokú bíróság jogi álláspontjával. A fellebbezés kapcsán az alábbiakat emeli ki.
- [17] Arra az ítéletábra már korábban utalt, a kártérítés valamennyi konjunktív feltétele tekintetében a felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség. Helyesen és a bizonyítékok okszerű mérlegelésével állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy az egyéb állított jogsértő magatartásokat illetően a felperes bizonyítási kötelezettségének eredményesen nem tudott eleget tenni. A beszerzett, részben ellentétes bizonyítékok alapján nem volt megállapítható egyértelműen, hogy a zárkák felfalazott elkülönített WC-vel nem rendelkeztek. Ezzel ellentétben a tanúvallomások egy része és a beszerzett okirati bizonyítékok, alaprajzok, fényképfelvételek azt támasztották alá, hogy az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben a mellékhelyiség elkülönített volt, és a zárka szellőzött volt, azaz etekintetben jogsértő magatartást alperes nem tanúsított.
- [18] A felperes fellebbezési érvelésével szemben az ivóvíz tisztítására és a rágcálóirtásra vonatkozó szerződésekkel az alperes bizonyította felróhatósága hiányát. Azt a felperesi állítást, hogy a szállítások során dohányzó elítéltekkel szállították együtt a tanúk vallomásai kétséget kizáróan nem támasztották alá, mert konkrét, a felperes jelenlétében megvalósult ilyen szállítást megjelölni nem tudtak (képviselő 3t 11, tanú 5, személy neve, tanú 1, 35. jegyzőkönyv). A beszerzett - és az elsőfokú bíróság által helyesen aggálytalannak minősített - igazságügyi szakértői vélemény sem támasztotta alá azt a felperesi állítást - azon túl, hogy az alperes jogellenes magatartásait a felperes nem bizonyította -, hogy az alperes jogsértő magatartása következtében, azzal okozati összefüggésben pszichés károsodást szenvedett. E tény bizonyítására a fellebbezésben hivatkozott tanú 3 tanúvallomása felperessel közeli kapcsolata, házastársi kapcsolata miatt sem alkalmas, továbbá saját előadása szerint a felperest 2012-ben - tehát szabadulását követően - ismerte meg, ezért nyilvánvalóan nem tudott nyilatkozni a felperes fogvatartása előtti időszakra. Ezt a felperesi állítást és tanú 3 által a vallomásában előadottakat egyéb bizonyíték sem támasztotta alá.
- [19] A beszerzett igazságügyi szakértői vélemény, valamint **(tanú neve)** tanúvallomása alapján helytállóan állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes egészségügyi ellátása során az alperes nem sértette meg az egészséghez fűződő személyiségi jogát, jogsértő magatartás terhére nem állapítható meg. Iratellenes a felperes fellebbezésének 3. oldal 1. bekezdése szerinti hivatkozása, mely szerint az igazságügyi szakértői vélemény alátámasztotta, hogy magas vérnyomás betegsége a nem megfelelő fogvatartási körülmények miatt alakult ki. Ezzel szemben a szakértői vélemény tényként azt állapította meg, hogy a magas vérnyomás betegség, illetve állított lábfájása sem hozható okozati összefüggésbe a fogvatartásával (48. számú szakvélemény 4.-5. pont).
- [20] Az elsőfokú bíróság ítéletének 5. oldal 2. bekezdésében részletesen indokolta a szakértői vélemény kiegészítésének mellőzését, mely szerint a felperes indítványa nem a szakértő feladatára vonatkozott (ok- okozati összefüggés vizsgálata). Ezért e körben eljárási szabálysértés sem állapítható meg.
- [21] A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra a zárkák zsúfoltsága tekintetében találta alaposnak a felperes nemvagyonai kártérítés iránti igényét, melynek összegét az alábbiak szerint határozta meg. A Ptk. 84. § (1) bekezdés e) pontján keresztül érvényesülő Ptk. 355. § (1) bekezdése szerint a kárért felelős személy köteles az eredeti állapotot helyreállítani, ha pedig az nem lehetséges, vagy a károsult azt alapos okból nem kívánja, köteles a károsult vagyoni és nemvagyonai kárát megtéríteni. A (2)

bekezdés alapján kártérítés címén a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést és az elmaradt vagyoni előnyt, továbbá azt a kárpótlást vagy költséget kell megtéríteni, amely a károsultat ért vagyoni és nemvagyoni hátrány csökkentéséhez vagy kiküszöböléséhez szükséges. Az ítélet tábla e szempontok alapján mérlegelte a peradatokat: így a jogsértés jellegét, az immateriális hátrányt, amit ezek a körülmények köztudomásúan okoznak, jelentősen megnehezítve a szabadságvesztés büntetés elviselését. Ezen felül tekintetbe vette a túlsúlyos zárkákban töltött időtartam hosszát, az alperes felróhatóságának alacsonyabb fokát, végül értékelte az érintett időszak értékviszonyait. Mindezek alapján az elszenvedett hátrányokkal arányban álló nemvagyoni kártérítés összegét a súlyos zárkák miatt 673 napra összesen 800.000,- Ft-ban állapította meg. Ezt meghaladóan a felperes igénye megalapozatlan, mert nem adott elő és nem igazolt a köztudomásúként értékelteken felül olyan további hátrányokat, amelyek magasabb összeg megállapítását indokolnák.

[22] A kifejtettkre tekintettel az ítélet tábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben a rendelkező rész szerint megváltoztatta, egyebekben azt helyben hagyta. A részbeni megváltoztatás következtében ugyan módosult az elsőfokú pernyertességi-pervesztességi arány, azonban az ítélet tábla az alperes javára megállapított elsőfokú perköltség összegét nem szállította le figyelemmel arra, hogy azt így is rendkívül alacsony összegben határozta meg az elsőfokú bíróság. A másodfokú eljárásban túlnyomórészt (97 %-ban) pervesztés felperest az ítélet tábla Pp. 81. § (1) bekezdése alapján kötelezte másodfokú perköltség megfizetésére, amelyet a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja és (5) bekezdése alapján határozott meg. Az ítélet tábla az alperesnek járó másodfokú perköltség összegének megállapításánál figyelembe vette a Szegedi Ítélet tábla Pf.I.20.353/2017/10. számú hatályon kívül helyező végzésében megállapított költséget, melynek 97 %-át - a pernyertességi-pervesztességi aránynak megfelelően - igényelheti alperes. A feljegyzett 2.000.000,- Ft fellebbezési illetékből az eredménytelennek bizonyult 24.200.000,- Ft-ra eső 1.936.000,- Ft illetéket a felperes köteles megfizetni a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (Kmr.) 13. § (2) bekezdése alapján, míg a 800.000,- Ft-ra eső illetéket az alperes illetékmentességére figyelemmel az állam viseli a Kmr. 14. §-a alapján.

, 2020. július 10.

Dr. Béri András s.k.
a tanács elnöke

. Bálint Attila s.k.
előadó bíró

Dr. Lengyel Nóra s.k.
táblabíró